

Κωνσταντίνος Μπούρας
www.konstantinosbouras.gr

Ελένη Στασινού, *Τα βρωμοθήλυκα της Ιστορίας*, μυθιστόρημα, εκδόσεις Γκοβόστη, σ. 488.

Από τον κριτικό Λογοτεχνίας και ποιητή Κωνσταντίνο Μπούρα

«*Νόμισε πως είδε τα μάτια που τον βάφτισαν στην καλοσύνη του την ίδια*» (σ. 21). Καταπληκτική φράση. Το Καλό κι Αγαθό είναι θρησκεία, πανανθρώπινη, ανεξίθρησκος, αλεξίκακος. Ο νεαρός κατακτητής λυπάται την έρμη ορφανή και δεν την βιάζει ανάμεσα στο πτώματα των σκοτωμένων από τους δικούς του, άγρια λυσσασμένα σκυλιά, διψασμένα για αίμα! Πολύ βία επικρατεί σε αυτή την ιστορική μυθοπλασία. Λες και όλοι οι serial-killers της μεταμεσονύχτιας ζώνης των τηλεοπτικών καναλιών μετακόμισαν σε αυτές τις αρχικές σελίδες. Η ηδονή τού να σκοτώνεις και η αφροδισιακή χρήση τού αίματος παραπέμπουν στον καταραμένο κι αποσυνάγωγο Μαρκήσιο ντε Σαντ, που πολλά θα είχε δει κι ακόμα περισσότερα θα είχε κατανοήσει κατά τη διάρκεια τής αιματηρής, της άναρχης, της εκδικητικής κι ασυμμάζευτης Γαλλικής Επανάστασης. Ναι, η Ιστορία επαναλαμβάνει τον εαυτό της κι ο άνθρωπος ένα θηρίο, *φύσει καλός* (σύμφωνα με τη συγγραφέα Ελένη Στασινού, στα «Βρωμοθήλυκα της Ιστορίας») παρασύρεται και αφήνεται στις δυνάμεις τού Σκότους που εμφιλοχωρούν εντός (αλλά κυρίως, εκτός του). Αυτή η μανιχαϊστική σύγκρουση ενισχύει τον δυισμό που είναι απαραίτητος σε κάθε ενδιαφέρουσα αφήγηση «κόκκινη κλωστή δεμένη, στην ανέμη τυλιγμένη, δώσ' της κλώτσο να γυρίσει, παραμύθι ν' αρχινίσει».

Ποιητικότητα τών εκτενών περιγραφών, πρόδηλη η ανάγκη τού θυμικού να ξεπλύνει τις αμαρτίες του νοητικού και να ξαναβρούμε ως Ανθρώπινο είδος τη χαμένη μας, παραδείσια αθωότητα.

Ο Έρωτας θεός πανίσχυρος πολυπολιτισμικός, *αδιαφόρητος*, που γεφυρώνει θρησκευτικές, φυλετικές, εθνικές, ταξικές, μορφωτικές διαφορές στο άψε-σβήσε. Η πλέον επαναστατική δύναμη, ανεξαρτήτως τόπου και χρόνου. Εδώ βρίσκει τη μυθιστορηματική της έκφραση στον «Έρωτα των παιδιών» του μουσουλμάνου Τουρκαλβανού Λαλιώτη μπέη Αλία και της Μαρίας, χριστιανής κόρης του άρχοντα Δρακόπουλου, με τη συμπαιγνία της ψυχαδελφής της Ειρήνης, της μικρούλας ορφανής χριστιανής που αναγνωρίζει στο πρόσωπό του τον

σωτήρα της και του αφιερώνει τη ζωή και την τιμή της. Τόσο μελοδραματικά τόσο παλιομοδίτικα αλλά και τόσο ανθρώπινα. Ο έρωτας σαν «δαιμονικό», σαν «αερικό» (σελ. 30) με όλη τη μεσαιωνική υπερ-φυσική του αρματωσιά. Ηδονή κι οδύνη (σελ. 33). Ακραίες ρομαντικές εξάρσεις, ανάλογες του κινήματος «Θύελλα κι Ορμή» (Sturm und Drang). Κι όλα αυτά όχι μέσα από τις τετριμμένες συμβάσεις των ρομάντζων της δεκάρας, των βιβλίων που βαραίνουν με τον όγκο τους πάγκους πλανοδίων πωλητών, αλλά με υψηλή αισθητική, γλωσσική, λαογραφική, ιστορική και εθνολογική αξίωση και κατάρτιση της συγγραφέως Ελένης Στασινού, που γεννήθηκε στην Πάτρα το 1948. Σπούδασε Πολιτικές Επιστήμες στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και συνέχισε με μεταπτυχιακές σπουδές στη Διοίκηση Επιχειρήσεων. Έργα της είναι οι ποιητικές συλλογές: «Οι οδύνες της μετάλλαξης» (εκδόσεις Δίφρος, 1991), «Πιο πέρα» (εκδόσεις Ergo, 1998), καθώς και τα μυθιστορήματα: «Η κουμπάρα η Μαργαρίτα» (εκδόσεις Μπουκουμάνη, 1997), «Απόδραση προς το φως» (εκδόσεις Πύρινος Κόσμος, 1999), «Ο Στέφανος του ελαιώνα» (εκδόσεις Όμβρος, 2000), «Η Αγία Πόρνη της καρδιάς του» (Εμπειρία Εκδοτική, 2002), «Η αυτοκρατορία των δήθεν» (2003), «Οντισιόν» (2004), «Νύχτες υποταγής» (Αγκυρα, 2008), «Η γυναίκα των Δελφών» (Ωκεανός, 2011), «Οι πιρογιέρηδες του έρωτα» (Όστρια, 2014), «Ο χορός των κρυστάλλων» (Χίλων εκδοτική, 2014). Παραμύθια της δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό Λόγου και Τέχνης «Ρωγμές» (βιογραφικό της από το fractal, ηλεκτρονικό περιοδικό Λόγου και Τέχνης της Ελένης Γκίκα).

Ο λόγος που παραθέτω εδώ το βιογραφικό της κι όχι στην αρχή του κριτικού μου αυτού σημειώματος-ομιλίας στην παρουσίαση του βιβλίου της είναι για να καταδείξω την επιστημοσύνη και την αρχιτεκτονικώς δομημένη πρόθεση της συγγραφέως να μεταφέρει τις ιδέες του Διαφωτισμού, τον φεμινισμό και τα ουμανιστικά της οράματα για το πολυπολιτισμικό μέλλον της παγκοσμιοποιημένης Ανθρωπότητας με τη Γυναίκα, ως Πρώτο Φύλο και κλειδί για την ουτοπία της Ευτυχίας, του επίγειου παραδείσου, τον οποίο δικαιούμεθα όλοι, αλλά μόνον το «θηλυκό» ξέρει να τον κυοφορεί ως Ιδέα, να τον γεννάει ως Έργο Ζωής και να απαιτεί την αναγνώρισή του, την αδιαμφισβήτητη.

Αυτή είναι η πρόθεση, η «προγραμματική σύμβαση» της λογοτέχνηδος με την Ιστορία και τον εαυτό της βεβαίως – πρωτίστως – αυτή η προσωπική της πεζογραφική δέσμευση αναπτύσσεται σε πέντε βιβλία με χαρακτηριστικούς τίτλους: 1. Η κατάρα, 2. Το Κορίτσι της Γέφυρας, 3. Η πεταλούδα που ήρθε από τη θάλασσα, 4. Η δύναμη του πηγαδιού, 5. Ο διαμαντένιος κύκνος.

Ήδη από τους τίτλους διαφαίνεται το είδος και το ύφος του εν λόγω αφηγήματος, το οποίο – θα πρέπει να σημειώσουμε – ότι δεν παρωδεί κατ’ ουδένα τρόπο τα στερεότυπα, τα μοτίβα και τις συμβάσεις του «ιστορικού μυθιστορήματος».

Η Επανάσταση του Εικοσιένα είναι ένα απέραντο λατομείο, όπου οι συγγραφείς αναζητούν την πρώτη ύλη για να δομήσουν την έμπνευσή τους με γερά συστατικά. Λειτουργούν ευεργετικά για τη συγγραφέα (χωρίς και να της χαρίζονται – χρειάζεται πολλή δουλειά για να τα αξιοποιήσεις): η πολυμορφία της τοπιογραφίας του σκλαβωμένου ελληνικού έθνους, οι ντοπιολαλιές και τα κατά τόπους έθιμα, η χρονική απόσταση δύο αιώνων που δίνει μια απόχρωση «σέπια» στις συλλογικές καταγραφές, στα όνειρα και στα οράματά μας, η περίφημη «νοσταλγία της ανάμνησης» για να θυμηθώ τον αείμνηστο Ευάγγελο Παπανούτσο, η κυκλική επανεμφάνιση των ιστορικών φαινομένων στην εξελικτική κλίμακα της πνευματικής πορείας του Ανθρώπου προς το Φως το Ανέσπερον, το Ανεκκλήτητον, το Άρρητον, το Αδιαφιλονίκητο κι Άπειρον...

Στο επίπεδο της αισθητικής ηδονής, ο αναγνώστης απολαμβάνει αυτό το βιβλίο.

Στο επίπεδο της πληροφόρησης, μαθαίνουμε σημαντικά πράγματα για άγνωστες στο πλατύ κοινό, αλλά και στους ειδικούς πτυχές της αποτίναξης του οθωμανικού ζυγού.

Στο επίπεδο της ανάλυσης, ο επαρκής αναγνώστης αποκωδικοποιεί όχι μόνον τα ιστορικά-κοινωνικά κινήματα, αλλά και τα «κινήματα ψυχής» της παθιασμένης συγγραφέως, που είναι μάλλον αφιερωμένα στη «γυναικεία υπόθεση» κι απευθύνεται ευθέως στις αναγνώστριές της μέσα από τη μυθιστορηματική σύμβαση και τις καλεί να αναλάβουν τις ευθύνες τους και να θυμηθούν, αν όχι τις αρχαίες αμαζόνες, τουλάχιστον τις μεγάλες φιλοσόφους, ποιήτριες, παιδαγωγούς, που διαμόρφωσαν συνειδήσεις, ακόμα κι αν δεν άλλαξαν τον ρουν της Ιστορίας, τουλάχιστον τον καθόρισαν σε σημαντικό βαθμό.

Δεν θα σας προδώσω όλη την «υπόθεση» του λεπτούργημένου αυτού *πεντάπτυχου* Όχι μόνον γιατί ο χώρος και ο χρόνος δεν το επιτρέπει, αλλά κάτι τέτοιο θα στερούσε πολλά από την πρωτογενή απόλαυση του αναγνώστη. Ούτως ή άλλως τις κριτικές επισημάνσεις μου, τις κατέθεσα εδώ σε λιγοστές γραμμές. Ως οφείλω. Το *λακωνίζειν εστί φιλοσοφείν*. Κι η *σιωπή είναι χρυσός*. Αφού δεν μπορούμε να βυθιστούμε (ακόμα) στη σιωπή, ας είμαστε τουλάχιστον όσο πιο σύντομοι και περιεκτικοί γίνεται.

Κωνσταντίνος Μπούρας

www.konstantinosbouras.gr

